

Vraagbaak

Jeroen Verrijckt

In oktober heb ik op een veld in België (gemeente Vlimmeren) een gave pijpenkop gevonden met een gekroonde zalm en de initialen HSV. Tevens nog een fragment van eenzelfde exemplaar. De vis heeft mooie ronde opliggende schubben en zwemt boven vier golfjes. De zijnaden zijn met een grof trimmes afgehaald. Het puntige hielkje is merkloos.

Tot nog toe heeft niemand het merk HSV kunnen thuisbrengen. Wie kan mij helpen? Reacties naar de redactie:

meulen@tabakspijp.nl

Reactie van Ruud Stam: Ondanks de algemeen sombere toestand van pijpenfabrieken in de Oostenrijkse Nederlanden in de 18^e eeuw, waren er ook enige pijpenmakers die claimden dat zij in staat waren om betere producten te leveren, of zoals zij zelf aangaven, even goede en mooie pijpen als de Hollandse, en dat zij in staat waren om te exporteren. Het is maar de vraag of de kwaliteit werkelijk veel beter was dan die van hun locale concurrenten. De oudste bekende vermelding van export van kleipijpen naar Amerika is van Egbert Haersevoort en zijn zoon uit Antwerpen. Zij waren uit Dordrecht afkomstig en vestigden zich omstreeks 1760 in Antwerpen. Zij exporteerden een grote hoeveelheid eersteklas pijpen naar Amerika.² Ook Dieudonné

² Over de kwaliteit van de pijpen van Haersevoort is dankzij een opgraving in de kathedraal van Antwerpen bekend dat deze niet zo goed was als die van de fijne Goudse pijp, maar eerder overeenkomt met pijpen uit Gorinchem en Schoonhoven. Gladde pijpen werden met een gekroonde H gemerkt. Verder maakte hij vissenpijpen met de letters HSV. De typologie sluit nauw aan bij de Hollandse. Zie: Veeckman, J., Pijpenbakken in de 18^e eeuw. Scharnier, periodiek informatieblad over de opgravingen en restauratiewerkzaamheden, kathedraal van Antwerpen, nr. 2, december 1987.

Joseph Antoine uit Namen stelde in 1785 dat hij al meerdere zendingen pijpen naar Amerika afgeleverd had. Verder exporteerde hij naar het Hertogdom Luxemburg.

In de statistiek van 1764 worden met name de pijpen van Menicken uit Andenne en van Petit uit Tournai geroemd om hun kwaliteit. Opvallend is tevens dat vanuit Zemmer export naar Frankrijk plaatsvond en dat, volgens dezelfde statistiek, het aan Petit in Tournai verboden was om naar Frankrijk pijpen uit te voeren.³

Gelet op bovengenoemde claims was er kennelijk een ontwakend kwaliteitsbewustzijn aan het einde van de 18^e eeuw bij een aantal pijpenmakers in Antwerpen, Namen, Andenne en Tournai.

Noot van de redactie: Volgens Jan van Oostveen (zie website: (www.xs4all.nl/~kleipijp/kleipijp/)) is deze pijp mogelijk gemaakt door Egbert HarSeVoort (Haersevoort). Hij verhuist in 1758 van Dordrecht naar Antwerpen. Waarschijnlijk heeft hij ook de merken H en de hand gevoerd. Hij heeft zeker tot 1794 zijn bedrijf uitgeoefend.⁴

³Moureaux, Statistique.

⁴PKN 42, blz. 33, en J. Caro, La pipe en terre. 2004, blz. 27,56

PKN-pijpendag 2010

De eerstvolgende pijpendag zal plaats vinden op zaterdag 18 september 2010 vanaf 11.00 uur; die dag is de PKN te gast bij Royal GOEDEWAGEN te Nieuw-Buinen; er zal onder veel meer een rondleiding in de fabriek met werkplaatsen worden verzorgd.

Noteer deze datum nu reeds in uw agenda, het belooft weer een heel instructieve en ook aangename dag te worden.

Nadere mededelingen over programma, routebeschrijving, mogelijkheden tot carpooling, enz. ontvangt u bij het eerstvolgende PKN-bulletin.